

نگاهی به قانون فراموش شده عفاف و حجاب

پدیدآورده (ها) : پاک نیا تبریزی، عبدالکریم

فقه و اصول :: مبلغان :: جمادی الثانیة 1433 - شماره 152

از 36 تا 45

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/899938>

دانلود شده توسط : مرکز مشاوره

تاریخ دانلود : 10/04/1398

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه **قوانین و مقررات** استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

www.noormags.ir

نگاهی به قانون فراموش شده عفاف و حجاب

عبدالکریم پاک نیا تبریزی

چکیده

هر چند که شورای عالی انقلاب فرهنگی در چهارم مرداد ۱۳۷۴.ش، راهبردهای گسترش فرهنگ عفاف را منتشر کرد، اما به دلیل عدم اجرای آن، بد حجابی گسترش یافته و برای محو این آفت بزرگ، توجه به علل بی عفتی و ابتدال، امری حیاتی است. برخی موضوعات بندهای این قانون همچون نوع شهرسازی که در بند ۱۴ قانون حجاب و عفاف آمده است، نقش مؤثری در ایجاد حیاء اجتماعی دارد، همچنین در بند ۱۵ و ۱۶ این قانون به چادر به عنوان الگویی برتر توجه شده است. عواملی چون بی عفتی در ورزش و رسانه‌های مکتوب، صوتی و تصویری و... مانعی بزرگ بر سر راه نهادینه شدن این قانون و عاملی در جهت فراموش شدن آن است.

کلید واژه:

حجاب، قانون، بد حجابی، علت ها، راهکارها.

طلیعه

در اصل هشتم قانون اساسی می‌خوانیم: در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه‌ای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به هم یا دولت و مردم نسبت به یکدیگر، شرایط، حدود و کیفیت آن را قانون معین می‌کند. ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾؛ «زنان و مردان با ایمان ولی [و یار و یاور] یکدیگرند؛ امر به معروف و نهی از منکر می‌کنند.»^۱

امسال که در بیست و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران حضور یافتیم، معضل بد حجابی نمایشگاه مقدس کتاب در مکان مقدس مصلاهی امام خمینی علیه السلام؛ بسیار موجب رنجش خاطر گردید. به ذهنم آمد که آیا گذشته از دستورات صریح و متقن قرآن و اهل بیت علیهم السلام، در کشور اسلامی ما قانون و مصوبه‌ای در کنترل و مهار این معضل فرهنگی - اجتماعی وجود ندارد؟

به یادم آمد که شورای عالی انقلاب فرهنگی در چهارم مرداد ۱۳۷۴ ش، در راستای ترویج و گسترش فرهنگ عفاف در جامعه، «راهنمای گسترش فرهنگ عفاف» را در ۴۷ بند تصویب کرده است. این مصوبه در موضوع ترویج و گسترش فرهنگ عفاف، نکات مهم کاربردی دارد که تمام دستگاه‌های دولتی و غیر دولتی باید آن را رعایت نمایند. البته راه‌کارهای اجرایی گسترش فرهنگ عفاف و حجاب نیز در ۱۳ دی ۱۳۸۴ ش، به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسیده و وظایف تخصصی نهادهای مربوطه را مشخص کرده است.

تمسخر قانون عفاف در سیما

اخیراً این قانون فراموش شده به راحتی در صدا و سیما مورد تمسخر قرار گرفت، به ویژه بحث تفکیک جنسیتی که شدیداً مورد تأکید قوانین متقن اسلامی و

۱. توبه / ۷۱.

آیات قرآنی است و در حقیقت مهم ترین رکن قانون عفاف و حجاب می باشد.^۱

متن قانون عفاف و حجاب

مواد مندرج در قانون عفاف و حجاب عبارتند از:

۱. عفاف و حجاب از نتایج و مظاهر ایمان و تقوا است، بنابراین برای تقویت آن باید در درجه اول به تحکیم ایمان و تقویت باورهای دینی جامعه که در حکم روح و ریشه اخلاق و رفتار است، توجه شود.
۲. در توسعه فرهنگ عفاف و حجاب لازم است به تحکیم ارزشها و مفاهیم اخلاقی خاصی از قبیل: شرم و حیا، و غیرت که با عفاف و حجاب رابطه نزدیکی دارند و از ثمرات ایمان و تقوا محسوب می شوند و نیز به آموزش احکام شرعی مربوط به عفاف و حجاب و آموزش صحیح رفتار زن و مرد با یکدیگر در جامعه و خانواده توجه کافی مبذول شود.
۳. توضیح و تبیین دائمی فلسفه و فواید عفاف و حجاب در زندگی فردی و اجتماعی و بیان آثار و نتایج سوء عدم رعایت عفاف و حجاب، امری ضروری است.
۴. عفاف و حجاب امری تربیتی در خانواده است و تربیت خانوادگی در تثبیت فرهنگ عفاف و حجاب و اندیشه و روح افراد، نقش اصلی و عمده ای را ایفا می کند.

۵. لازم است توجه عموم افراد، خصوصاً جوانان را به نقش عفاف و حجاب در ایجاد هویت فرهنگی و ملی مستقل برای کشور و ملت، و همچنین به آثار مثبت

۱. تمسخر قانون عفاف در برنامه «در جمع ما» از شبکه دو سیما اتفاق افتاد. در این برنامه که به موضوع طرح تفکیک جنسیتی می پرداخت، مجری برنامه که فهم درستی از مباحث مربوط به دین و فرهنگ نداشت، در قامت یک کارشناس مسائل دینی و فرهنگی وارد شد و با جسارت تمام طرح عفاف و حجاب و پوشش را که بر اساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی بر حدود اخلاق اسلامی در برخوردها و معاشرت‌ها در دانشگاه تأکید کرده، مورد تمسخر قرار داد و حتی اجازه صحبت و دفاع کردن را نیز به میهمان برنامه [معاونت فرهنگی وزارت علوم] نداد. [مشرق نیوز / ۲۸ / ۹ / ۱۳۹۰]

سیاسی این استقلال، جلب کرد و مقاصد دشمنان در ترویج فرهنگ برهنگی را که خود یکی از راه‌های تهاجم فرهنگی است، با ذکر شواهد و نمونه‌های تاریخی تشریح نمود.

۶. ضروری است به ریشه‌ها و زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی ضعف عفاف و حجاب از قبیل روحیه اشرافی‌گری و تجمل پرستی از یک سو و فقر و استیصال مادی از سوی دیگر و نیز دشواریهای موجود بر سر راه ازدواج شرعی و قانونی تشکیل خانواده توجه شود و با مبارزه با این ریشه‌ها و انگیزه‌ها، موجبات ترویج و توسعه عفاف و حجاب فراهم گردد.

۷. در توسعه و ترویج عفاف و حجاب باید بر فعالیتهای فرهنگی، آموزشی و تبلیغی تأکید شده، سعی شود فضای اجتماعی و فرهنگی جامعه و محیط به نحوی ساخته شود که افراد به صورت طبیعی در آن فضا به رعایت عفاف و حجاب رغبت نشان دهند و بدان عادت کنند و از کارهایی که موجب بدبینی به اسلام و نظام اسلامی گردد، پرهیز شود.

۸. در توسعه و ترویج فرهنگ عفاف و حجاب نباید تنها زنان مخاطب قرار گیرند و نقش و مسئولیت آنان فراموش شود؛ بلکه باید عفاف و حجاب به عنوان امری که به هر دو جنس زن و مرد مربوط می‌شود، تلقی گردد.

۹. لازم است در معرفی اسوه‌ها و الگوها در جامعه، به عفاف و حجاب به عنوان یک ارزش عنایت کافی شود و در تبلیغات و نیز آثار ادبی و هنری، شأن و منزلت انسانی زنان و ارزش حجاب مورد توجه قرار گیرد.

۱۰. تبلیغ عفاف و حجاب باید چنان باشد که موجب بدآموزی و اشاعه فحشا نشود و در این زمینه، باید مقتضیات سنی، روحی و فرهنگی مخاطبان مورد توجه قرار گیرد.

۱۱. در توسعه فرهنگ عفاف و حجاب لازم است میان فعالیتهای فرهنگی، ارشادی و اجرایی، همسویی و هماهنگی وجود داشته باشد و برنامه‌ها و اقدامات

- انجام شده به صورتی مستمر مورد نظارت و ارزیابی قرار گیرد.
۱۲. در تبلیغ و ترویج عفاف و حجاب باید بیشتر به جنبه‌های مثبت تکیه شود و شیوه‌ها و طرز بیان دوستانه و مؤدبانه به کار گرفته شود و واکنش در برابر عدم رعایت عفاف و حجاب، باید تابع مقررات و محدود به حدود قانون باشد و از برخوردهای خشن و اهانت‌آمیز خودداری شود.
۱۳. مدیران و مسئولان باید از آگاهی و حساسیت لازم درباره مسئله عفاف و حجاب برخوردار باشند و تنها به آموزش صحیح مجریان تبلیغ و پاسداری از عفاف و حجاب اولویت داده نشود.
۱۴. در شهرسازی و معماری باید فرهنگ عفاف و حجاب مد نظر قرار گیرد و محیط کار و نوع برنامه‌ها و استفاده از وسایل و امکانات به نحوی باشد که خود موجب اختلاط نامناسب زن و مرد نشود.
۱۵. در ترویج فرهنگ عفاف و حجاب باید به نوع کار و شرایط و مقتضیات محیط زندگی و خصوصیات اقلیمی و سنتها و آداب محلی و منطقه‌ای مربوط به لباس و پوشش، با رعایت اصل حکم فقهی حجاب، توجه شود و ضمن قائل شدن حرمت و احترام برای چادر به عنوان کامل‌ترین و رایج‌ترین نوع حجاب و تبلیغ آن به دور از افراط و تفریط، از الزام همگان به استفاده از یک نوع رنگ و شکل خاص خودداری شود. [مراکز اداری، آموزشی و درمانی تابع ضوابط خاص خود می‌باشند].
۱۶. به موازات اهتمام به عفاف و حجاب و تبلیغ و ترویج آن، باید تدابیری اتخاذ شود تا چادر و انواع لباسهایی که استفاده از آنها لازمه رعایت عفاف و حجاب است، به آسانی و با هزینه‌ای معقول و منطقی قابل تأمین باشد.
- البته این اصول شانزده بندی در جلسه ۴۱۳ مورخ ۷۶/۱۱/۱۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب نهایی رسید.^۱

۱. اصول و مبانی و روشهای اجرایی گسترش فرهنگ عفاف، شماره ۴۸۷۲ [مصوب جلسات ۱۳ - ۴۱۰،

چند نکته در مورد قانون عفاف

الف) توجه به علل بی‌عفتی و ابتذال

طبق بند ۶ مصوبه باید ابتدا علل بدحجابی و بی‌عفتی به عنوان یک پدیده اجتماعی ریشه‌یابی شود و بعد از آن از راه صحیح با آن مبارزه شود؛ زیرا کسانی که بی‌عفت و بدحجاب هستند، دارای انگیزه واحدی نیستند و نمی‌توان نسخه واحدی برای آنها پیچید و از یک راه از آنها جلوگیری کرد.

بعضی از زمینه‌ها و ریشه‌های بی‌عفتی و بدحجابی عبارت‌اند از:

۱. عدم آگاهی از حدود و فواید حجاب و ضررها و آثار بدحجابی در میان

افراد جامعه.

۲. نداشتن اعتماد به نفس.

۳. لجبازی با افراد با ایمان و با حجاب.

۴. عدم برخورد صحیح از طرف افراد با حجاب [برخورد جذبی].

۵. تعرض به نظام جمهوری اسلامی.

۶. بی‌بند و باری و خودفروشی.

۷. آزاد کردن نیرو و شور جوانی و نوجوانی.

۸. خودنمایی، زیبا نمایی و حس زیبایی دوستی.

۹. برنامه‌ریزی دشمنان و استخدام نیرو برای این کار.

۱۰. فشارهای مالی و اقتصادی.

موارد فوق بعضی از انگیزه‌های بدحجابی است و برای مبارزه موفق با

بدحجابی باید ابتدا نوع آن را شناخت و از راه خاصی که برای مبارزه با آن مؤثر

است وارد شد.

ب) معماری اسلامی و فرهنگ عفاف

طبق بند ۱۴ این قانون در شهر سازی و معماری باید فرهنگ عفاف و حجاب

مورخ ۷۶/۹/۴ و ۷۶/۱۱/۱۴ و ۷۶/۱۰/۱۶ و ۷۶/۱۰/۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی]، سامانه قوانین و مقررات، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

مد نظر قرار گیرد و محیط کار و نوع برنامه‌ها و استفاده از وسایل و امکانات به نحوی باشد که خود موجب اختلاط نامناسب زن و مرد نشود.

چنانکه می‌دانیم، از شیوه‌های مهم در محافظت و گسترش فرهنگ عفاف، توجه به ساختمان‌سازی و معماری بر اساس معماری اسلامی است. امروزه مسلمانان [اعم از مسئولین شهرسازی، خانه‌سازی و سایر مردم] با فاصله گرفتن از معماری اسلامی و روی آوردن به معماری غربی، عملاً به فرهنگ عفاف بی‌توجهی کرده‌اند و داخل ساختمانها را به صورت آزاد و باز و بدون جدا سازی محل اسکان زن و مرد نامحرم و به شکل خانه‌های کفار می‌سازند. ساختن برجهای مشرف به همدیگر، بدون رعایت دستورات اسلامی، امنیت داخلی و خارجی خانه‌هایشان را متزلزل کرده است، در حالی که در معماری اسلامی که گذشتگان ما به آن توجه می‌کردند، تمام زمینه‌های عفاف و حجاب اسلامی مد نظر بود و خانواده‌ها از هر لحاظ راحت تر بودند؛ چون آنان به کلام گهربار پیشوای ششم توجه داشتند که فرمود: «ثَلَاثَةٌ لِلْمُؤْمِنِ فِيهِنَّ رَاحَةٌ دَارٌ وَاسِعَةٌ تُؤَارِي عَوْرَتَهُ وَسَوْءَ حَالِهِ مِنَ النَّاسِ»^۱ آسایش مؤمن در سه چیز است: خانه وسیعی که نادیدنیها و ناموس او را بپوشاند و اسرار خانوادگی او را از مردم پنهان دارد و....» بنابراین خانه‌ای که انسان نتواند در آن از عفت و ناموس خود پاسداری کند، اسلامی نیست.

ج) چادر؛ میراث هزار ساله مادران ما

در بند ۱۵ و ۱۶ این قانون از برتری چادر برای حفظ حجاب و عفاف بهتر، سخن به میان آمده است؛ ولی تشویق و تأکیدی حداقل برای کارمندان دولتی نشده است، در حالی که به گواهی تاریخ از صدر اسلام تاکنون سیره مستمره زنان و دختران مسلمان و متدین بر چادر [کامل‌ترین پوشش بانوان] استوار بوده و اکنون

۱. الخصال، محمد بن علی بن بابویه قمی، ج ۱، ص ۱۶۰.

نیز هست که بر گرفته از آموزه‌های مکتب اهل بیت علیهم‌السلام می‌باشد.^۱

د) عفاف در ورزش

بدون تردید موضوع عفاف در عرصه ورزش یکی از موضوعات ضروری جامعه ما است. متأسفانه در این قانون، این مسئله مسکوت مانده است. کنترل موضوعات فرهنگی و مسائل مربوط به عفاف در جامعه ورزشی امروز امری لازم و ضروری است و اگر ورزشگاهها را از لحاظ فرهنگ عفاف نظارت نکنند آسیبهای جبران ناپذیری بر دین و فرهنگ کشور وارد خواهد شد.

لباسهایی که ورزشکاران استفاده می‌کنند بر مبنای ورزش غربی تهیه شده و ورزشها عمدتاً در برهنگی و بدن‌نمایی انجام می‌شود. به جز مفاسد اخلاقی از قبیل فخر فروشی و غرور آفرینی کاذب، مفسده اصلی این نوع ورزشها، حیازدایی و عفت سوزی است. مدل‌گیری و الگوبرداری جوانان از هنرمندان و فوتبالیستهای غربی و داخلی نیز به جهت ضعف این افراد در جنبه اخلاقی، در فرآیند حیازدایی مؤثر واقع شده است.

ه) کنترل رسانه‌های مکتوب، صوتی و تصویری

مطبوعات و رسانه‌های صوتی و تصویری در ترویج بی‌عفتی و تحریک مسایل جنسی، مخصوصاً در میان قشر جوان نقش بسیار مؤثری دارند. افراد سودجو و گروه‌هایی که از این راه به درآمدهای هنگفت نامشروعی می‌رسند، دست به انتشار مفتضح‌ترین فیلمها، عکسها، رمانها و داستانهای عشقی می‌زنند و در شرایطی که امواج رسانه‌ها به آسانی از یک گوشه جهان به گوشه دیگر منتقل می‌شود، کنترل آنها کار آسانی نیست؛ ولی به هر حال اگر این امر به طور کامل امکان‌پذیر نباشد، به طور ناقص امکان‌پذیر است که غفلت از آن موجب گرفتاریهای فراوان اخلاقی و اجتماعی است. در اینجا از نقش فیلمهای تلویزیونی و سینما هم نباید غفلت کرد که در تعلیم فرهنگ عفت و نابودی آن نقش به‌سزایی دارند؛ چرا که امروزه

۱. ر.ک: مقاله «حضرت معصومه علیها‌السلام طلایه دار عفاف».

فیلمهای تلویزیونی و سینمایی یکی از مهم‌ترین ابزارهای تبلیغ به شمار می‌آیند و متولیان این امر، مسئولیت سنگینی به عهده دارند. در قانون عفاف و حجاب این موضوع دیده نمی‌شود و به شدت کم‌رنگ است که نیاز به اقدام جدی و فعالیتهای همه‌جانبه دارد. فیلمهای ویژه برای ترویج فرهنگ عفت و حجاب و ارزیابی و نظارت بر فیلمهای موجود در مورد توجه به نقش عفاف و حجاب ضرورتی انکارناپذیر است و علاوه بر توجه متولیان امر، نیاز به همکاری فیلم‌نامه‌نویسان، کارگردانان و تهیه‌کنندگان دلسوز دارد.

فهرست منابع

۱. قرآن کریم.
۲. ابن بابویه قمی، محمد بن علی، خصال، نشر جامعه مدرسین، قم.
۳. سامانه قوانین و مقررات، مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی.
۴. پایگاه خبری مشرق نیوز.

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

نگاهی به قانون فراموش شده عفاف و حجاب

سال سیزدهم
شماره ۱۵۲

مناسبتها